

آسیب شناسی آموزشی قرآن درسی مدارس

<?xml encoding="UTF-8">

این تحقیق به سؤالات زیر پاسخ می دهد:
الف) علل و عوامل افت تحصیلی درس قرآن چیست؟
ب) شیوه های قابل اجرا برای جلوگیری از افت تحصیلی درس قرآن کدامند؟

1- تعدّد شیوه ها و روش های تدریس معلمان قرآن:

1-1 فقدان شیوه ها و روش های علمی هماهنگ و یکسان در تدریس:

معمول است که با تألیف و انتشار کتب جدید درسی مانند: فارسی، ریاضی، علوم و ... کتابی به عنوان (راهنمای روش تدریس) برای معلمان درس مربوطه تدوین می شود و در اختیار آنان قرار می گیرد. همچنین کلیه معلمان درس مربوطه موظفند یک دوره ضمن خدمت را بگذرانند که در این دوره شیوه تدریس صفحه به صفحه، شامل: اهداف، مفاهیم و روشهای تدریس هر صفحه آموزش داده می شود.

ولی متأسفانه، در رابطه با درس قرآن پایه های مختلف تحصیلی، این امر انجام نپذیرفته است. البته بحمد الله برای اولین بار در پایه اول دبستان، شاهد اجرای این هدف بوده ایم.

2-1 عدم توجه به دو مهارت از اصول یادگیری (شنیدن و گفتن):

یکی از علل مهم عدم موفقیت درس قرآن این است که آموزش قرآن در پایه سوم دبستان با سواد آموزی (یعنی خواندن و نوشتن) آغاز می شود و این روش با اصول تعلیم و تربیت منافات دارد. (زبان آموزی مقدمه سواد آموزی است)

3-1 تفکیک آموزش قرآن به اجزای مختلف: روخوانی، روان خوانی، تجوید سطح یک و دو؛ دارای معایبی به شرح زیر می باشد:

الف) هنگامی که فقط از روخوانی و روان خوانی صحبت به عمل می آید، عملاً به قرآن آموزان می آموزیم که تجوید را یاد نگیرند و رعایت نکنند.

ب) با توجه به فارسی بودن لحن روخوانی و روان خوانی، زبان آموزی به شکل صحیح انجام نگرفته و در اصطلاح روان شناسی «از عوامل منع در یادگیری، تأثیر یادگیری گذشته در آینده می باشد». قرآن آموزان، در مراحل بعدی که با لحن عربی مواجه می شوند، با اشکال روبرو شده و اصلاح این معضل که به دست خود معلمان ایجاد گردیده، امر دشواری می باشد.

ج) تقسیم آموزش قرآن به روخوانی و روان خوانی و تجوید سطح یک و دو، به لحاظ زمانی طولانی بوده و مدت زیادی را به خود اختصاص می دهد و به همین دلیل بسیاری از قرآن آموزان رفته رفته از ادامه راه خسته می شوند.

د) آموزش قرآن با لحن فارسی، دارای دو اشکال بزرگ دیگر نیز می باشد: یکی آن که قرآن آموزان نمی توانند به آسانی با نوارهای استاتید قرآن ارتباط برقرار کنند؛ زیرا لحن نوار عربی است و با یادگیری آنان متفاوت است. دومین اشکال آن است که در پایه سوم دبستان، دانش آموزان با صداها و حروف و قواعد قرآنی روبرو می شوند

که در پایه اول دبستان در درس فارسی آموخته اند (مانند صداهای آ - ا - اُ - آ - ای - او و تشدید و ...) که در نتیجه هیچ جاذبه و جذابیتی ندارد.

4-1- استفاده نکردن از نوار به عنوان یک رسانه آموزشی به وسیله معلمان در کلاس های قرآن:

- رسانه آموزشی: به آن دسته امکاناتی گفته می شود که تدریس بدون آنها امکان پذیر نبوده و ناقص می شود، مانند: کتاب درسی، راهنمای تدریس و

درس قرآن از دروسی است که بایستی دارای حداقل چهار رسانه آموزشی باشد:

الف - کتاب درسی

ب - کتاب راهنمای تدریس

ج - نوار درسی

د - لوح ها و چارت های آموزشی.

وسایل کمک آموزشی: آن دسته از وسایل و امکاناتی که به امر تدریس کمک و یاری می رساند، مانند: عکس، فیلم، گچ، تخته و

5 - 1 - تکیه بسیاری از معلمان بر قاعده گویی و روش سخنرانی در آموزش قرآن به جای تمرین و تکرار مستمر توسط دانش آموزان می باشد.

6 - 1 - عدم توجه به هدف آموزش قرآن که شامل: حیطه های شناختی (افزایش معلومات) روان حرکتی (افزایش مهارت)، عاطفی (ایجاد نگرش و تغییر رفتار) و رضایت بسیاری از معلمان به یادگیری سطحی. (به معنای انباشتن اطلاعات در ذهن دانش آموزان)

بسیاری یادگیری را معجزه ای می دانند که به راحتی اتفاق نمی افتد.

7 - 1 - بها ندادن به نمره این درس و نداشتن جایگاه مناسب در بین امتحانات و دیگر دروس:

معمول است که تمامی دانش آموزان در پایان سال به راحتی نمره قابل قبولی از معلمان هدیه می گیرند و متأسفانه این گونه اظهار می شود که اگر به دانش آموزان نمره ندهیم، باعث زدگی و دلسردی آنان از آموختن قرآن می شود. (این تفکر کاملاً غیر منطقی و عامیانه می باشد)

8 - 1 - عدم توجه به ارزشیابی تشخیصی و ارزشیابی پایانی در زنگ قرآن و عدم حصول یادگیری آیات دروس گذشته، به دلیل پرسش کم و ناقص از تمامی دانش آموزان.

ارزشیابی تشخیصی: به سؤالاتی که قبل از تدریس درس جدید به منظور مشخص شدن نقطه شروع درس از دانش آموزان پرسیده می می شود، می گویند.

ارزشیابی پایانی: شامل پرسشهایی می شود که پس از پایان درس جدید با انگیزه و هدف حصول اطمینان از فراگیری دانش آموزان انجام می گیرد.

9 - 1 - ایراد کتب قرآن درسی کلیه پایه های تحصیلی، از نظر رسم الخط و کتابت در این است که حروف و اعراب این کتب با رسم الخط قرآن های رایج یکسان نبوده و در واقع، آمیخته ای از سه نوع رسم الخط (عربی، فارسی و اردو) می باشد و در نتیجه دانش آموزان به دلیل دوگانگی رسم الخط در خواندن قرآن با ناتوانی روبرو می شوند.

2 - اصول برنامه ریزی های آموزش و پرورش در رابطه با درس قرآن:

نگرش و دیدگاه مسؤولان امر در قسمت های ستادی و اجرایی آموزش و پرورش، دارای نواقصی است که به

اختصار بیان می گردد:

1 - 2 - درس قرآن تنها درسی است که در بین دروس به جای یک معاون آموزشی، دو معاون بر آن نظارت می کند. (معاون آموزشی و معاون پژوهشی) و این معما پیوسته حل نشده است که چرا با وجود دو نفر مسؤول، توجه شایسته به این درس مبذول نمی شود.

2 - 2 - عدم تخصص اغلب متولیان آموزش درباره روش های تدریس قرآن، تأثیر منفی در برنامه ریزی و نظارت خواهد داشت، به عنوان مثال:

الف) اغلب معلمان محترم راهنمای تعلیماتی به دلیل عدم تخصص در زمینه امور قرآنی، مانند: تدریس قرآن، این درس را کمتر مورد بازدید قرار می دهند.

ب) برخی از مسؤولان درس قرآن را جزء دروس دیگر، مانند: فارسی، ریاضی و ... به حساب نیاورده و جزء امور فوق برنامه و پژوهشی تلقی می نمایند.

ج) تدریس قرآن توسط مربیان پژوهشی در دوره ابتدایی، دارای چند اشکال اساسی و مهم می باشد، از آن جمله:

1 - آنان مانند معلمان ابتدایی، دارای تخصص زبان آموزی نبوده و در نتیجه از بنیه علمی کمتری برخوردارند.

2 - بدلیل کثرت امور پژوهشی و فوق برنامه در مدارس مانند: مراسم ها، جلسات و ... زنگ درس قرآن، تحت الشعاع قرار می گیرد.

د) م توجی به دوره ابتدایی به عنوان پایه و اساس آموزش قرآن و مخصوصاً معلمان دوره ابتدایی به عنوان تنها متخصصین امر زبان آموزی و سواد آموزی.

ه) مشخص نبودن متولی امر نظارت بر تدریس قرآن از طرف ادارات آموزش و پرورش نواحی و مناطق به عنوان مثال:

1 - در بعضی از مدارس معلم ابتدایی، خود به امر تدریس قرآن اقدام می نمایند و طبیعتاً نظارت آن به عهده آموزش ابتدایی می باشد و برخی دیگر از مدارس مربی پرورشی اقدام به تدریس قرآن می نمایند و طبیعتاً نظارت آن بر عهده واحد مقاطع تربیتی ادارات است.

2 - در دوره های تحصیلی راهنمایی و دبیرستان مرز و محور کار مربیان و دبیران قرآن به صورت مشخص تبیین نشده و اغلب به نوعی موازی کاری دچار می شوند.

3 - دبیران قرآن می بایستی دینی را هم تدریس نماید و یا بالعکس که این عدم توجه مسئولین به تخصصی بودن هر یک از آنهاست.

و) هر ساله به طور معمول دوره های ضمن خدمت قرآن برای فرهنگیان برزار می گردد که دارای اشکال اساسی می باشد:

سرفصل های ارائه شده جهت تدریس مدرسین بیشتر جنبه افزایش معلومات داشته و به جای ایجاد مهارت در امر روش های تدریس و آموزش تخصصی آنان فقط تکیه بر قواعد تجویدی که بیشتر جنبه تئوری داشته عنایت دارد.

در مجموع علل و عوامل متعددی در افت تحصیلی درس قرآن دانش آموزان تأثیر دارد که باعث می شود آنان پس از گذراندن دوره های مختلف تحصیلی و حتی اخذ دیپلم و مدارک و مدارج بالاتر توان لازم را در جهت تلاوت صحیح و بدون غلط قرآن که حداقل یادگیری این درس می باشد بدست نمی آورند.